

ALİ ARTUN
Müze ve Modernlik

ALİ ARTUN 1972'de Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Mimarlar Odası'nda bilim ve teknoloji konuları ile mimar ve mühendislerin toplumsal konuları üzerine araştırmalar yürüttü, çeşitli makalelerin yanı sıra *Fordizmin ve Mühendisin Dönüşümü* adlı kitabı yazdı. 1980'den sonra Ankara Çağdaş Sahne Kültür Merkezi'ni yönetti ve burada 500 Yıllık Bilmecce programı çerçevesinde sanat tarihi, edebiyat ve müzikle ilgili etkinlikler düzenledi. 1984'te Galeri Nev'i kurdu. Bu tarihten başlayarak galerinin Ankara'daki sergilerini düzenledi ve aralarında *Resme Bakan Yazılar*, *Arslan-Defterler* ve *Tiraje: Zamanların Hafızası*'nın da bulunduğu 100'ü aşkın Galeri Nev yayınının editörlüğünü yaptı. Galeri sergilerinden başka Ankara'da *Cobra* ve *1950-2000*, Kopenhag'da *Ben Bir Başkası*, İstanbul'da *Mübin Orhon: Sainsbury Koleksiyonu* sergilerini hazırladı. Sanat'ın kuruluşunda ve yönetiminde görev aldı. Marmara ve Yıldız üniversiteleri güzel sanatlar fakülteleri ile İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sanat tarihi dersleri verdi. 2000 yılından bu yana, kültürel eleştiri alanında eserlerin derlendiğı "Sanathayat" dizisini yönetiyor. Ayrıca, kurucusu olduğı *e-skop* internet dergisinin editörlüğünü sürdürüyor. Son yayınlanan kitapları: *Modernliğin Sınırında Sanat: Eleřtiri, Özerklik, Siyaset* (2006), *Müze ve Modernlik* (2006), *Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi* (2011), *Sanatın İktidarı: 1917 Devrimi, Avangard Sanat ve Müzecilik* (2015); *Mümkün Olmayan Müze: Müzeler Ne Gösteriyor?* (2017), *Dada Kılavuz, 1913-1923 Münih, Zürich, Berlin, Paris* (Nur Altun yıldız Artun ile birlikte, 2018).

sanathayat

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

Yeni bir **hayat** yeni bir **sanat** gerektirir.

Jacques RANCIÈRE

Sanat hayatın özerk bir formudur.

Jacques RANCIÈRE

Hayatın sanata dönüştüğü

bir dizi formun gelişmesi olarak **sanatın hayatı:**

Müzenin anlattığı hikâye aslında budur.

Jacques RANCIÈRE

ALİ ARTUN

Müze ve Modernlik

TARİH SAHNELERİ - SANAT MÜZELERİ I

İletişim Yayınları 1189 • sanat**hayat** dizisi 9

ISBN-13: 978-975-05-0443-7

© 2006 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-4. Baskı 2006-2018, İstanbul

5. Baskı 2021, İstanbul

•

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

YAYINA HAZIRLAYAN Elçin Gen

KAPAK TASARIMI Özlem Özkal

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Asude Ekinci

DİZİN Hasan Deniz

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları

SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İÇİNDEKİLER

I Modernlik Öncesi Müze

Müz	11
İskenderiye'nin Mirası	13
Koleksiyon Tutkusu ve Tanrılar	18
Nadire Kabineleri	25
• Nadire Kültü ve Hükümrancılık.....	32
Rönesans'ın Ansiklopedik Müzeleri	44
Medici Müzeleri	56
• Galleria.....	63
• Studiolo.....	69
Hafıza Sanatı ve Müze	75
• Antik Hafıza Sanatı ve Retorik.....	75
• Ortaçağ'da Hafıza Sanatı - Hıristiyan Etiği ve İkonografisi.....	78
• Rönesans'ın Hafıza Tiyatrosu ve Hermetik Gelenek.....	84
• Modern Müzelerin Şafağında Hafıza Sanatı ve Evrensel Dil Tasarıları.....	92

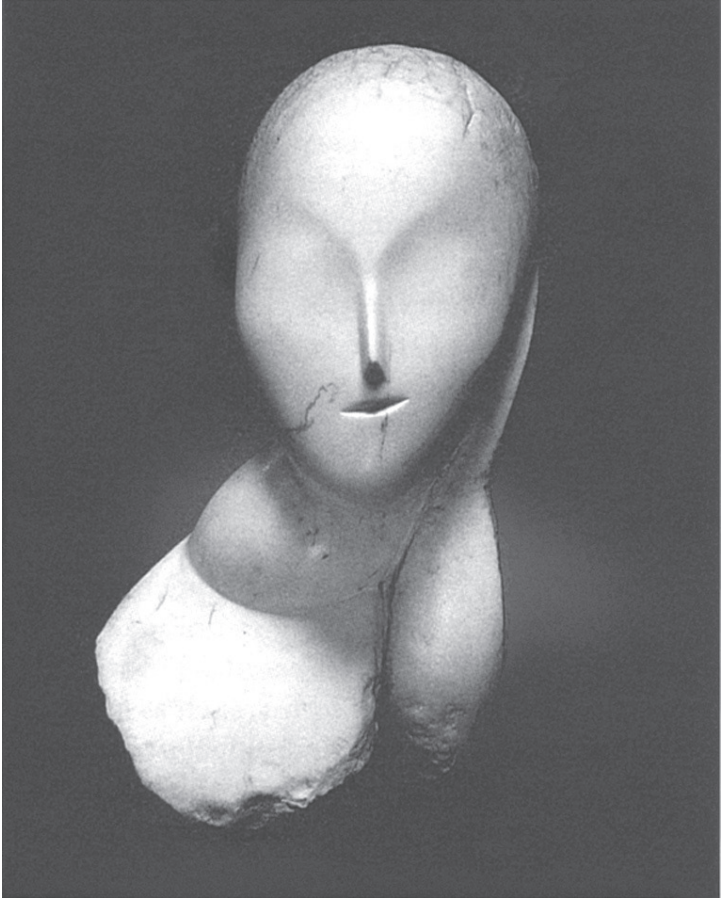
II

Müze ve Modernlik

Kraliyet Mirası Kabineler ve Ulusal Müzeler	101
• Fransa Olarak Louvre	105
• Çağdaş Müzenin Hayaleti.....	108
• Çarlık Müzelerinin Proleterleştirilmesi.....	112
• Kamusal Temsil Mekânları.....	113
• Modernlik Rekabeti ve Müzeler.....	118
Modern Müzeler ve Yeni Bilgi Rejiminin Kurulması	139
• Müzeolojik Akıl	141
• Müzeolojik Zaman.....	145
• Gözün İktidarı ve Teşhir Teknolojileri.....	148
Modern Müzeler, Modern Kimlikler	155
• Modern Müze, Modern Ulus.....	156
• Modern Müzede Deha Estetiği ve Din.....	167
• Modern Müze ve Yurttaşlık Terbiyesi.....	170
• Modern Müzeler, Modern Ütopyalar	175
• Modern Müze, Kültürel Sermaye ve Toplumsal Ayrım	183
• Modern Müze ve Modern Özne/Birey.....	190
Modern Müze ve Evrensellik Hayali	200
• Evrensel Sergiler ve 'Öteki' Kültürlerin Müzeografik Temsili.....	205
• Evrenin Zirvesi	214
• "Hayali Cemaatler" ve Müzeler	215
• Evrensel Müzeler ve Talanın Meşrulaştırılması	217
• Müzeye Muhalefet.....	226
Müzede Sanat Tarihi Sanatı	241
• Fotoğraf Öncesinde Winckelmann, Hegel Tarihleri ve Ulusal Müzeler	242
• Fotoğraf Sonrası Formalist Tarihler ve Modern Sanat Müzeleri.....	246

• Modernist Stil Kavramı ve Malraux'nun Fotoğrafik "Hayalî Müze"si	250
• MOMA: Modernizmin Tahtı	255
Müze-Mağaza	295
Müze-Ev	309
Müze ve Piyasa	313
Kaynakça.....	319
Dizin	337

I Modernlik Öncesi Müze

CONSTANTIN BRANCUSI, Müz, 1912. Guggenheim Müzesi.

Müz

Müze müzlerin mekânı. Dokuz müzden her biri ayrı bir yaratıcı uğraşı gözetir, ona esin kaynağı olur. Örneğin, Melpomene zaten müz sözcüğünden türeyen müziğin, Erato lirik şiirin, Kalliope epik şiirin, Kleio tarihin müzleridir. Homeros destanlarına, Heredotos tarihine müzleri anarak başlar. Müzlere Zeus ile hafıza tanrıçası Mnemosyne can verir.

SIMON VOUET, Parnassos veya Apollon ve Müzler, Budapeşte Güzel Sanatlar Müzesi, 1640.

Parnassos, Delphi'ye nazır bir dağ. Dokuz müzün ve elindeki lirle simgelenen Apollon'un kutsal mekânları. Bu nedenle de ilerde çeşitli edebiyat ve sanat hareketlerine adını veriyor. Bunlar arasında en bilineni 19. yüzyılda Fransız edebiyatında estetizmi temsil eden parnasçılar.

Ana Mnemosyne, müze âlemindeki asıl kudretini daha sonra, Rönesans başlarında belli edecektir.

Antik dönemde resim ve heykelin müzleri yoktur. Sanat, zihinden çok, el becerisi gerektiren bir uğraş olarak değerlendirildiğinden itibar görmez ve müzler katına kabul edilmez. Şiirle, müzikle, felsefeyle kıyaslanmaz. Zanaat ve sanayi anlamlarına da gelen *techne* –Latince *ars*– sözcüğüyle ifade edilir ve heykeltıraşlık kadar at nallamak da *techne* sayılır. Sanatın müzlerin mekânını fethetmesi, icat edildiği 18. yüzyılı bekleyecektir.